بنك اوچ يوز سنه‌لك بر نظره

الفت جريده‌سی‌نك محرری عبد الرشيد
ابراهيمف اثريدر

(سانكت پتربورغ)

الياس ميرزا بوراغان‌اسكی و (قومپانيه) سی‌نك الكتريق باصمه خانه‌سنده باصلدی .
پتربورغسكی طرفده بيوك چادده ۴٥ نچی نومرلی خانه‌ده .

Электро-печатня И. БОРАГАНСКАГО и К°. СПБ.
Петерб. стор. Большой просп. д. № 45.
20 Ноября 1905 года.

يا فتاح يا عليم

استعيذ بالله يا ايها الذين آمنوا اتقوا الله حق تقاته ولا تموتن الا وانتم مسلمون ۞ واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا واذكروا نعمة الله عليكم إذ كنتم اعداء فالف بين قلوبكم فاصبحتم بنعمة اخوانا ۞ هر موحد مؤمندر حضرت پيغمبر صلى الله عليه وسلم بيورمشدركه (أمرت ان اقاتل الناس حتى يقولوا لا اله الا الله) بس معلومدركه هر كشى كه: لا اله الا الله محمد رسول الله دير مسلماندر. دين مبين اسلام قرآن كريم اوزره بنا اولنوبدر قرآن كريم بزم ايچون بر صراط مستقيمدر.

بزم ايچون مطلب دنيوى واخروى بودر، باشقه هيچ بر شى دكلدر. بزه اعتقادى واجب بولغان هر نه وار ايسه قرآن كريمده واردر. بزه عمل قيلمق ايچون هر نه امر بيورلمشدر، قرآنده واردر. بزه عملى حرام اولان هر نه وار ايسه، قرآنده واردر.

قرآن كلام اللهدر. بو كتابده هر نه كه بزه تكليف اولنمش بيورلمشدر، آمنا وصدقنا قبول ايندك هر نه كه نهى ومنع اولنمشدر. آمنا وصدقنا بز

امتناع ایتنك طیلدق، حرام دیب بیلدك. قرآن شونداى بر کتابدر که حکمى الى یوم القیامة باقیدر، مسلمانلق دخى قرآن ایله قائمدر. بزنك اهل ایمان ایچون اعتقاد کتابیدر، عمل کتابى دخى بودر، دکل یالکز آخرتمزه لازم بولغان، بلکه دنیا معامله‌سى ایچون بزه نه که لازم ایسه بو کتاب تعلیم ایتمشدر. هر کشى که قرآن کریمه ایمان ایدر، مؤمندر. دنیاده هر قنغى مملکتده، وکره ارض‌نك هر قنغى کوشه‌سنده اولورسه اولسون بر آدم که قرآن کلام الله دیه بلمشدر کندیسى هر قنغى قبیله‌دن اولورسه اولسون، قبطى اولسون چینکانه نسیکان اولسون، آرچیرمش اولسون، عرب ترك اولسون برى آخره قرنداشدر دنیا ایچون ودنیاده بنى آدم استراحت ایچون، هر نه که لازمدر: اخوت، حسن معامله، حقوق انسانیه، اخلاق حمیده تعاون تناصر هر نه که انسانیته مناسب ولازمدر، قرآن کریم همه‌سنى کوسترمشدر قرآن کریمده واردر. هر نه که استراحت بنى آدمه مانعدر: غیبت نمیمت، کذب یالغان، مسکرات، سرقت زنا وساقره هر نه که مضردر، قرآن کریم منع ایتمشدر. قرآن کریم تعلیماتى هرنه که وار ایسه، موافق عقلدر. قرآن بر قانون الهیدر، هر کیم قرآن کریمه تمسك ایدرسه (فقد استمسك بالعروة الوثقى) هیچ بر وقت ضلالتده قالماق احتمالى یوقدر.

شو حالده بزنك مسلمانلر ایچون تعلیمات قرآنیه‌دن غافل قالماق هیچ جائز دکلدر قرآن هر نه که تعلیم ایتمشدر هر مسلمان بیلسون کیراك بزم اسلامیتده یاشرون خفى اولان سر هیچ یوقدر هر نه که وار ایسه اشکاره‌در.

اعتقادمز آشکاره اعمالمز آشکاره هر خصوص الله تعالى بنده‌نك عقلى ادراك ایتسون ایچون هر کشینك حوصله‌سى قبول ایدر درجه‌ده تکلیف ایلمشدر الله تعالى عقل بشرى تکلیفات الهیه‌یى قبول ایتمکده رهبر ایلمشدر صبى ومجنون مکلف دکلدر. عقل نقله مقدمدر. اشته اساس دین مبین اسلام بودر

طبیعت بنی آدم عناد ایله مبتلا اولمسه ایدی دین مبین اسلامی قبول ایتمز آدم دنیاده هیچ بولنمازدی لکن هر نه حکمته مبنی ایسه طبیعت انسانده بر عناد مهلك واردر که بعضا عین الیقین مشاهده ایلدیکی و اوز کوزیله کوردیکی شیلری دخی انکار ایتمیه مجبور اولییور. نتاك اکابرقریش حضرت پیغمبری تمام قرق سنه (الأمین) عنوانیله خطاب ایدوب صوکره بتون بتون معانده ایدرك یالانچی مجنون شاعر کبی صفاتلر ایله توصیف ایله دیلر.

حالبوکه حضرت پیغمبرك ترجمهٔ حالنی هر کیم انصاف ایله موازنه ایدرسه هیچ شبهه سز دیرکه بو آدم اصلی معلوم جنسی ونسلی معلوم صبی وقتنده قریش ایچنده بولندی قرق ییله قدر عموم قریش قبیله سی (الأمین) دیه بیلدیلر.

صوکره بو آدم قریشی (اصنام) هرنوع بنی آدمنك اوزقوللری ایله اعمال ایلدیکی الله ارینه عبادتدن منع ایدوب مالك الملك بولغان بر الله واردر عبادته وطاعته لایق ومستحق هر ناقص بولغان صفتلردن منزه بولغان الله جمله مخلوقاتی یوقدن بار قیلغان الله شو الله غه عبادت وقوللق ایله لم بو اغاچدن وهر نوع معدندن اوزکزنك یاصاغان نرسه لرکه عبادت ایتمك جائز دکلدر دیدی جمله عقلا قبول ایلدی قبول ایتمکن کمسه لرده یالکز عناد ایله مبتلا اولدیلار الله بارلغنی هیچ کیم انکار ایتمیور هم انکار ایتمك ممکنده دکل. بیر یوزنده نه قدر بنی ادم وار ایسه جمله سی بارلغنی قولا وفعلا اقرار ایدییورلر. اصل هیچ بنده وجود واجبی انکار ایتمیور بر معبود وجودینی هر بنده تصدیق ایدییور. فقط بنده نك خطاسی شو معبودی مبین تعیین ایتمکده در حضرت محمد بنده لره هر نه تکلیف ایدرسه هیچ بری ینکی نسنه دکلدر. حضرت محمددن اوّل پیغمبرلر هر نه سویلامشلار ایسه محمد علیه السلام دخی اوسوزلری سویلامش باشقه سوز دکلدر. وهر نه که سویلارسه دلیل ایله

سویلارده بنده‌لره دیرکه عقل ایله اولچه‌کز عقلکزه موافق اولورسه قبول ایدکز (افلا ینظرون الی الابل کیف خلقت الایة) دیر شو حالده تصدیق ایتمك جوتنی دخی بنده‌نك اوز اختیارینه ویرمش هر کشی اوز عقلی ایله اولچه‌سون موازنه ایله‌سون ایچون (لا اکراه فی الدین) بیورمشدر.

قرآن دائما وجود واجبه ادلهٔ عقلیه ایله بنده‌نك اوز موازنه‌سینه حواله ایتمشدر (ادفع بالتی هی احسن فاذا الذی بینك وبینه عداوة کانه ولی حمیم) الله وجودنی وبارلغنی تصدیق ایتمك خصوصنی کلیا عقل سلیمه تسلیم ایدییور. قرآن الله تعالی‌یی نصل توصیف ایدر (هو الله الخالق الباری الایه) ملاحظه ایده‌لم بوراده عقل قبول ایتمیه‌جك نه وار؟ صوکره اسلامیت تعلیمی نبوت مسئله‌سیدر. حضرت محمد پیغمبردر. بونده دخی عقل بشره مخالف هیچ نسنه یوقدر. من القدیم جمله کتب سماویه پیغمبرلر اولدیغنی سویلار نوح موسی عیسی و بشقه نه قدر پیغمبر وار ایسه متواترا معلومدر. پس آنلر نصل پیغمبر اولدیلار ایسه حضرت محمد علیه السلام دخی بعینه او صورتله پیغمبردر بشقه پیغمبرلره کتاب نصل کیلدی ایسه حضرت محمده دخی او صورتله کلمشدر.

بوکتاب دخی بنی آدم عقلی هر نه‌که قبول ایدرسه، اونی تعلیم ایلدی اشته بزده مسلمان اولمق ایچون، شو اوچ معروضی عقل ایله موازنه ایدوب قبول ایتمك لازمدر. الله ورسول الله وقرآن مجید، تمام، بزم اعتقادمز کامل اولدی. قرآن‌ده هر نه‌که واردر، بز اعتقاد وتصدیق ایلدك، همه واردر حقدر هر مسلمان‌نك دخی ایمانی شودر، اساس اسلامیتده بوندن عبارتدر قرآن دخی هر نه تعلیم ایلدیسه، تفکرتدبر ایله امر ایدییور، هیچ کیمسه‌یی زورلق ایله تکلیف ایتمییور. اشته دین محمدی بودر، تعلیمات محمدی بودر حضرت محمد وفات ایلدیسه، هر کشی نصل وفات ایدرسه، اوصورتله وفات ایتدی. قبر سعادتی بوکونه قدر معلومدر. حضرت محمد وفات ایلدیسه، مقام

خلافته هیچ کیمی تعیین و تخصیص ایتمدی. بعد وفات النبی اصحاب کرام اتفاقله، اکثریت صدا ایله، اول مقام خلافته حضرت ابوبکری صایلادیلر، انتخاب ایتدیلر.

حضرت ابوبکر خلیفه اولدیغی زمان، جمله‌یه‌خطابا دیدی: ای اهل ایمان! بن سزلرنك هیچ بر کزدن افضل دکل من فقط سزبنی بو مقامه صایلادیکز! اکربن کتاب الله ایله عمل ایدرسم، بنکا اطاعت ایدوکز وبنکا معاونت ایدوکز! اکربن خلاف شریعت معامله ایدرسم، بنی دوغری یولغه دلالت ایدوکز! اصلاح ایدکز! بویله بر خلیفه اولورسه هر کشی قبول ایدر، هیچ سوز یوقدر. حضرت ابوبکر دخی حضرت پیغمبر کبی، فروع احکامده اصحاب کرامه استشاره ایله عمل ایله‌دی حضرت ابوبکر وعمرزماننده دخی اصول اعتقادده هیچ بر اختلاف اولمه‌دی. صوکر عثمان زماننده، عبد الله بن سبا کبی یهودی دن اسلامیتی قبول ایتمش آدملر ظهور ایدوب، حضرت علی کرم الله وجهه حضرتی نك خلافته احق اولدیغنی ادعوی قیلوب حدودی تجاوز ایلدی‌لار فتنه قپولارنی آچدی‌لار. حضرت عثمانی قتل ایتدیلرو حضرت علی کرم الله وجهه خلافته بیعت ایتمش آدملرنك بعض‌لری عهدلرنی بوزدی‌لار، مسلمان‌لار آراسنده قتال باشلاندی. بو وقعه تاریخیه بزم مسلمان تاریخ ارنده مفصلا یازلمشدر. بوراده بزم مطلب اصل شودرکه: شو تاریخدن اعتبارا مسلمانلر ایکی طائفه (پارتیه) اولدی‌لار، هر ایکی طرف اوزفکرنی ترویج قصدینه دوشدی، خلافت ایسه اموی‌لرکه کیچدی اصل اختلاف و افتراق سببی جاه و منصب مسئله سیدر، هیچ شبهه سز شخص مسئله ایدی، فقط هر کشی اوز طرفنه و طائفه سینه قوت حاصل ایتمك ایچون، آرایره مذهب سوزلرنی خلط ایتدی‌لار، واصل بن عطا کبی‌لر اختیار عبد مسئله سنی اورتایه قویدی‌لار، حسن بصری جنابلریغه مخالفت

ایندی‌لار. اشته شورادن معتزله شیعه خوارج دیب برئ آخره اسم ویردی‌لار. حسن بصری طرفداری، بنده اوزی‌نك عملنده اوزی اختیارلی دیدیلر مخالف‌لری ایسه، بنده‌ده هیچ اختیاریوق دیدی‌لار. کناه کبیره‌که ارتکاب ایدوب توبه ایتمزسه نه اولور؟ مسئله‌سی ظهور ایندی. صوکره بو ایکی مسئله‌ده اختلاف ایدوچی اوقدرغلو ایندی‌لار، صبی‌لر آغزندن صادر اولماز سوزلری سویلادی‌لار. جزئی ملاحظه اولنورسه، اصل مسئله عناد و مکابره‌دن باشقه هیچ برشی دکل ایدی. امروانی‌لر دخی بو اختلاف‌لردن کلی استفاده ایندی‌لار. قدر مسئله‌لری ظهور ایندی علما آراسنده اختلاف ظهور ایتدکچه خلیفه‌لر که فاقده اولدی عباسی‌لر وقتی کلدی کتاب لر یازمغه باش‌لادی‌لار. قرآن مخلوق یا مخلوق دکل مسئله‌سی ظهور ایندی بوخصوصده نیچه آدملری یوزبنك عذاب‌لره مبتلا ایندی‌لار. نیچه بی کناه‌قانلر دوکدی‌لار. نی قدر فتنه‌لرهمه‌سی دین اسمندن اولدی. حالبوکه اصل مسئله‌لردن هیچ بری‌نك دین مبین اسلامه اصلا وقطعا برمناسبتی ودخلی یوقدر. عموم تواریخ اسلام شهادت ایدرکه: تا ابو الحسن الاشعری ایامنه قدر دورنچی عصر ابتداسینه قدر میزان افکاری استعمال ایدن بولنمادی حسب افراط ایله تفریط ومعانده ایله بری آخری تخطئه وتکفیر ایلدیلر. ابوالحسن الاشعری ایامنده بـرنوع میزان افکاره وضع ایده‌رك، بر طائفه‌یه اهل سنت والجماعة نامنی ویره بیلدیلر. شوراسنی دخی نظر اعتباره آلماق لازمدرکه: علماء اسلام آراسنده نه قدر اختلاف‌لر وفتنه‌لر ظاهر اولدرسه اولسون نه قدر خلق سوء معامله وافکارده بولنورسه بولنسون، اصل انتشار اسلامه هیچ بر گونه مانع اولمادی بالعکس اسلامیتده کمال سرعت ایله انتشار ایدیبوردی.

اموی‌لر عصرنده بر طرفدن اختلاف وفتنه دوام ایلدیسه ده دیکر

طرفدن فتوحات و انتشار اسلامده یول آلماقده ایدی . شو حاللر کافه‌سی صراحتله دلالت ایدرکه : اسلامیتده اختلاف اساس و اصول دینك اولمامشدر همه فروعاتده اولمشدر شول سببدن اصلا وقطعا علما و خلفا آراسنده بولغان اختلافلر انتشار اسلامه مانع اولمامشدر .

وجزئی بر ملاحظه وتأمل ایلـه ظاهر اولورکه بو اختلافلر دخی هب نزاع لفظی صورتنده اولمشـدر هر ایکی طرف هیچ ملاحظه سز یالـکز اوز فکرنی تصویب وخصمنی تخطئه فـکرنده بولنمشدر مقصودلری دخی هیچ بر وقت اظهار حقیقت اولمامشدر . بیچاره آدملر قرآن مخلوق غیر مخلوق دیه مجـادله ایـدر عجـبا مقصدلری نه در ؟ مخلوق اولورسـه نه ایلـیه‌جك ؟ کیسوبده ییه‌جکلرمی ؟ لا حول ولا قوة الا بالله ! اشته انسان بویله حاللری موازنه ایلدیکی زمان مطلقا خاطره کلور : وسوسهٔ شیطان بودر

ابتداء اسلامده تجدد سلطنتلك اثرنی دخی دینك افتراق قاپولرنی آچمغه سبب اولمشدر . بعض امراء اسلام فتوحاتیله مغرور اوله‌رق همان استقلالیت دعواسینه قیام ایتمشلر . خلفالرده فسق وفساد ایله مبتلا اولوب خصوصا اموی لرنك او اخری ولید ثانی سفاهت وعطالتی اوزینه بتون صنعت اتخاذ ایلمش ایکن ، او آراده ابا مسلم خراسانی ظهور ایدوب خلافت عباسیه یی اقامه ایده‌رك ، خیلی اقدام کوسترمشلردی . امویلرده آسیادن قطع امید ایدوب افریقه یه کچمشلردی . بونلارنك کافه سی تدقیق اولنه‌رق ملاحظه ایله موازنه اولنورسه هیچ شبهه یوق که خلفاء اسلام اسلامیته دخی بیوك خدمتلر ایتمشلردر .

فقط اکثریتله اوز آرالرنده مسائل جزئیه ایله بری آخرنك علیهنه مسلط اولدیقلری زمان همیشه دین مبین اسلامی آلت اتخاذ ایتمشلردر .

علمایی ده اجبار ایده‌رك اوزلرنك افکار فاسده‌لرنی شرع شریفه

توفیق ایتدرمشلرده مخالفت ایدنلری همان بد مذهب دیه‌رك تكفیره قدر جسارت ایتمشلر. بونلر موازنهٔ انصافه حواله اولنورسه كون كبی آشكاره در.

حتی خلافت دیدكلری بر آرالق بر قوهٔ روحانیه قبیلندن قالمشدر. خلفا معارف وعلوم ایله اشتغال ایلسه‌لرده قوهٔ عسكریه فن تعلیمات عسكرینی صونلك درجه‌ده تنزله وارمش حتی بر آرالق اسلاملر فن عسكرینی كلیا اونوتمشلر.

بر وقتلر هارون رشیدنك اوغلی مأمون نشر علوم ومعارف ایله كسب اشتهار ایلسه‌ده برادری امینی قتل ایلدیكی ایچون جانی طاهركه نیسابوری دار سلطنت ایده‌رك ادارهٔ استقلالیت ویروب بتون خلافتنك استقبالنی محو ایلدی بغداد خلافتی‌نك اهمیتی قالمادی هر یرده ملوك وطوائف باش كوستردی. صغار خاندانی ظهور ایتدی. مصر شامده احمد بن طولون اولادی حكمدار اولدی.

(٣٢٠) ه تاریخنده موصلده آل حمدان مستقل حكومت اوله‌رق میدانه چقدی وبحر خزر سواحلنده آل بویه ظهور ایتدی. بو صورتله بغداد خلافتی هر طرفدن ال چیكوب، (راضی بالله) اوزنده عدم اقتداری تمام مشاهده ایدوب، اتراك اولادی النده اولان اقتداری تصدیق ایده‌رك نفس بغداد شهرنده دخی امیر الامرا عنوانیله بر (نامیستنیك) تعیین ایدوب امور اداره‌نك كافه‌سنی آنك عهده‌سینه ویردی.

بغدادده فعلا حكمدار حقیقی امیر الامرا اولدی (٣٣٤) ه سنده آل بویه‌دن معز الدولة بغدادده امیر الامرأ اولوب، صوكره حكومت مطلقه دخی آنلر النده قالدی. (٣٥٨) ه ده مصر بر الشامده دخی بر شیعه حكومتی تشكیل اولندی. بو زمانلرده دخی خلافتلر نامیله: عباسیه امویه فاطمیه دولتلری حكمدارلق ایدرلردی. شو خــلافت صاحبلری

اوزلرینك مصالح شخصیه‌لرنی حمایه ایتمك ایچون بری آخره مقابل دین مسئله‌سنی آلت اتخاذ ایده‌رك تحت اداره‌لرنده اولاد علمایی دائما اوز سیاستلرینه مناسب صورتده استخدام ایدرلردی بعض علمانی مداهنه‌یه دخی اجبار ایدرلر دی. ائمه عظام تراجم احوالی مطالعه اولنورسه بیچاره‌لرنك ضرب اولندیغی وحبس اولندیغی وحتی قتل اولنانلری دخی واردر. بویله ظلم‌لری مشاهده ایدوب، بعض علما مطلقا مداهنه‌یه مجبور اولمش. فروعاتده اولان اختلافات تدقیق اولنورسه پك چوق حقیقتلر ظاهر اولور.

حتی کتب فقهیه‌مزه کمال اعتبارله ملاحظه اولنورسه، اوراده دخی خلفا نفوذی تأثیری ظاهردر، وهله اولیده جمعه شرطلرینه‌بر اعتبار ایله قاراسق کفایه ایدر. حتی بیچاره علما مصرنك تعریفنده بویله شاشرمشلر، حالبوکه اوزلری (مصر) شرط دیمشلر. بوتضییقاته مقابل فارس علماسی اصل جماعتی انکار ایده‌رك، امام اولمق اوچون معصوم اولمق شرط دیمشلر. نه قدر اضداد افکار! بو آدملره صورلمق اولورسه، سزنك بو دعواکزه دلیللرکز نه‌در دینلورسه هر ایکی طرفنك دلیللری (اوهن من بیوت العنکبوت) اولاجغی شبهه‌سزدر.

(٣٨٧)ه افغانستان طرفندن محمود غزنوی سبکتکین جنابلری میدانه چیقوب خیلی اصلاحات اجراسنه غیرت ایلدیسه‌ده، صوکره سلجوقیلره مغلوب اولدیلر. بو خصوصلرده تاریخ کتابلرنی مفصل اوقوب موازنه ایتمك لازمدر.

(٩٤٤) سنه هجریه‌سنده عباسیه خلیفه‌لری منقرض اولدی. اسپانیا طرفلرنده امویلرنك حالی، بر زمان علوم ومعارف صوننك درجه‌ده غیرت ایله ترقینك نهایتنه باردیلر، شول زمانده مسلمان خلیفه‌لری طرفندن اعمار اولنمش سرایلرنك، علم هندسه‌ده بولغان فوق العاده معرفت وهنرلری بوکونکه قدر مهندسلرنك عقلنه حیرت ویرمکده‌در. خصوصا اوچنچی عبد الرحمن وایکنچی حکم خلیفه‌لر زمانلرنده، مسلمانلر غایت آلغه کیتمشلر ایدی. هشام خلیفه‌نك

حاجبی محمد بن ابی عمر المنصوری زمانلری بایلق، مدنیت وعلمنك اعلا درجه سینه واردیغی زمانلردر. صونکره اسپانیانك هر طرفندن اختلال چیغوب، مسلمانلرنك اوز آرالرینه نفاق و اتفاقسزلق کیروب، اوز آرالرنده صوغش ومحاربه لر اولوب، دورت یوزنچی یلدن صوکره امویه خلیفه لری کلیا منقرض اولوب، اسپانیه آسقی اوستینه کلدی. صوکره سلجوقی خلیفه لری هر طرفه آیاق باصدیلر، مکه مکرمه ده خلفاء فاطمیه نك اسملری مقامنه آل سلجوقیدن آلب ارسلان اسملری ذکر اولنه باشلادی. (٤٦٥) سنه هجریه سندن آلب ارسلان دخی وفات ایدوب اوغلی جلال الدین ملکشاه بتون جهانی اله آلدی: مکه مکرمه، مدینه منوره، قدس، بغداد، بخارا، سمرقند کاشغر منبر لرنده دخی خطبه لرده ملکشاه اسمنی ذکر ایتمشلردی. قرداشی سلیمان پاشا، بتون اناطولی جهتنی استانبول بوغازینه قدر ضبط ایلمشدر. ملکشاهنك پای تختی اصفهان اولوب مملکتی نك بر چیتی استانبول بوغازی سمرقند، کاشغر ایکنچی طرفیده هندستان اولمشدر. شو یوقاروده تبدل ایدن احوال خلفاء کامل انصاف ایله موازنه اولنوب نظر اعتبار ایله ملاحظه اولنورسه خلفا قوت ومسلکی تبدل ایتدکچه علمانك دخی افکار واطواری تبدل ایتمشدر شول سببلره مبنی کونا کون مذهبلر تولد ایتمشدر سنه هجریه یوز اون قرار لرنده خلفاء اسلام بغدادی اعمار ایلدکلری زمان امام اعظم رحمة الله علیه ظهوری آز صوکراق بلکه بر وقتلرده مدینه منوره ده امام مالك ظهوری. بعد خلفانك مصره انتقالی ایله، ارض مصرده امام شافع ظهوری ایکنچی یوز آخرلرنده اوچنچی یوز آخرلرندن داود ظاهری دوری همه سی جالب دقت واقعه لردر.

بعده محدثین زمانی کلدی، احادیث نبویه جمع ایلدیلر بونلر دخی نه قدر حدیثلری کناردن علاوه ایلدیلر، صوکره علماء اسلام احادیث صحیحه ایله احادیث موضوعه آراسنی تفریق ایتدیلر. هجرت نبویدن (٢٩٠)

سنه سنده (روبین) نامنده بر پاپانك تشویقی ایله (قزل کریس) جماعتی اسمنك خرستیان طائفه سی ظهور ایدوب، بیوك فتنه لرنی ایقاظ ایلدیلر. (٤٩٢) سنه سنده قدس شریفی اوتوز کون محاصره قیلوب، مسجد ایچنده یتمش منك آدم قتل ایتدیلر، شول زمانده دخی علماً اسلامدن یك چوق آدملر تلف اولندی تقریبا آلطی یوز سنه هجریه سنده صلاح الدین ایوبی جنابلری ظهور ایدوب، اسلاملر باشندن قزیل (کریس) صلیب احمر بلاسنی دفع ایلدی بر از الق چنکیزلر دخی اسلاملره مسلط اولوب، بی کناه قانلار دوکدیلر. بعده چنکیزلرنك بعضلری دین مبین اسلامی قبول ایتدیلر.

شو خلاصه لرنك کافه سی شهادت ایدرکه: اسلامیت زمان حضرت پیغمبریدن صوکره اون بش سنه متمادیا بلا مانع انتشار ایدوب صوکره ده امت اراسینه نه قدر اختلافلر کیردی ایسه، همه سی مسائل فروعیه ده اولوب، اصول دینده اصلا وقطعا اختلاف اولمه مشدر. فروعاتده اولان اختلافلر دخی، ملوك وخلفا هوا وهوسینه یاکه ظلم وتجاوزلرینه نسبة ترقی وتدنی ایلمشدر.

بونلری انصاف ایله موازنه ایده جك اولورساق هیچ شبهه سز جمله سی اعتقاده مدخلی اولمیان مسئله لردر. بو مسائل مختلفه، ذاتا حائز اهمیت اولمدیغندن اسلامیت دائما خط مستقیم اوزره انتشار ایله مشدر.

هیچ بر وقت اسلامیت اساساً سکته یه اوغرامامشدر بونکده سبب وحکمتی آرانله چق اولورسه، کینه او خلافت اسلامیه نك کلیا منقرض اولمدیغی در. خلافته بغدادده ضعفیت کلدیسه مصرده قوت تابمش.

مصرده ضعفیت اولسه، اندلسده ترقی ایتمش تکرار بر آرالق بغداد ترقی ایتمش وبر زمانده اصفهان، بر زمانلرده (جزائر الجزیره) آلژیر جهتلری ترقی ایتمش هیچ بر زمان خلافت نامی منقرض اولمامش شونك

ايچون اساس اسلام دائما محافظه اولنمشدر . بر آرالق ماوراء خزر ملوكی سطوت و سلطنت ايله كسب اشتهار ايلديسه، بونلرنك كافه‌سنده دخی علما ميدانه كلمش . ملوك اسلامنك بر حيثيتی: اوزلری نه قدر فسق وفساد ايله مشغول اولسه‌لرده، علمايه حرمت ورعايتده هيچ قصور ايتمامشلردر . دائما علما پايه ومنصبينی، وزرا، پايه سيله مساوی توتمشلردر. وبعضلری علمايه خاصة برموقع احترام احتراز ايلمشلردر. حتی ظلم وغدر ارلق ايله مشهور آقصاق تيمور دخی، علما مقامنی دائما تقديس ايلمشلردر. وعلم مسلكنه اولان حرمت مخصوصه‌لرينه دلالت ايدر وقفلری وشيردارنام مدرسهٔ عالی الی يومنا سمرقندده باقی اولوب، اصول معماريه‌سی عقلاره عبرت ويرمكده در .

(٦٩٩) سنه‌لری آل سلجوق دخی انقراضه يوز توتمش ايدی، ضعفيت صونك درجه‌لره كلوب، پای تختلری اولان قونيه شهرنده زورله نفس آلماقده ايديلر . اطرافنده اولان والی‌لر جمله‌سی استقلاليت دعواسيله مركزدن انفصال ايتمشلردی . شول زمانلرده فتنهٔ چنكيزيه‌دن فرار ايدوب تركستاندن روم مملكتنه هجرت ايدن، سليمان پاشا سلاله‌سی آل عثمان دولتی ظهور ايدوب، تكرار خلافت اسلاميه‌يی تأييد ايديلر. سنهٔ هجريه (٧٢٦) ده بروسه شهرنی مقر سلطنت انتخاب ايلديلر. الی يومنا هذا بوخلافت اوز مدت باقی اولوب، دين مبين اسلام شوكتنی محافظه ايتمكده در. بوصورتله بر كره سلسلهٔ خلافت اسلاميه‌يی، برنی آخره قرين ومتصل اوله‌رق نظر اعتباره آلماق دركاردر. صوكره بونلرنك، بلا فاصله دائما خلافت نامنی حامل اوله‌رق دوام ايله‌ديكنی ملاحظه ايتمه‌لی. هرنه قدر خلافت عباسيه اواخرنده خلافت ايله سلطنت بر مدت قليله ظرفنده تفريق اولنمش خلافت بر رياست دينيه وسلطنت ايسه رياست امور ملكيه شكلينه كيرمش ايسه‌ده، بو حال چوق وقت دوام ايتمه‌يوب تكرار توحيد اولنمش وحالت اصليه‌سنی

بولنمشدر. شو حاللری برر برر ملاحظه ایدنلره ظاهر وعیان اولورکه: دائمی حال دین مبین صفتنی حائز اولان خلفا کافه سی سلطنتلرینی بر اساسه ربط ایتمشلردر.

شو حالده اساس اسلامه خلل طاری اوله جق بر وقت آرا یره کیرمامشدر. بوندن ماعدا دخی شایان شکران بر حال واردرکه: اوده هیچ بر زمانده اسلامیتده یازیجی لر اکسیك اولمامشلردر. یعنی دینه عائد اولان نه قدر مسئله وار ایسه، جمله سی وقت و زمانی ایله قید اولنمش و یازلمشدر.

مختلف فیه اولان مسئله لر دخی همه سی یازلمشدر. نه زمان اختلاف ایتمشلر، وجه اختلاف نه در، همه سی مقید در. بونك ایله برابر، اساس دین مبین اولان قرآن زمان سعادتده برقاچ نسخه یازلمشدر. خصوص وحی کاتبلری یالکز قرآنی یازمق ایله موظف ایدیلر. بعده ابو بکر الصدیق دورنده یازلدی عثمان بن عفان زماننده یدی نسخه یازلدی، هیچ بر خلیفه زمانی مرور ایتمامشدر کلام قدیم متعدد نسخه لره یازلمامش اولسون بو کون کرهٔ ارضده موجود مصاحف جمع اولنوبده جمله سی تطبیق اولنورسه قلم ناسخ خطاسندن باشقه بر حرف خطاسی اولمق احتمالی یوقدر الی یومنا هذا ال ایله یازلمش قرآن کریم ملیونلر ایله موجود در مکهٔ مکرمه ده مدینهٔ منوره ده استانبولده ارض فلسطین و مصرده وما وراء خزرده ال ایله یازلمش مصاحف اوقدر چوقدر تعداد ممکن دکل بن کندم مشاهده ایلدیکم ال یازیسی مصحفلرده غایت قدیم اولانلرندن اورنده تاریخی موجود استانبولده عاکف کتبخانه سنده (٩٤) طوقسان دورتنجی سنه سی یازلمش بر جزمصحفدر عم جزئی (٢٢١) و (٢٦٠) سنه لرینك تمام مصحفلرینی چوق کوردم. اکر بو صورتله مصاحف قدیمه مجموعه سی کتب خانه سی تنظیم ایتمك لازم کلورسه ظن ایده رم هر عصر ایچون مطلقا اون نسخه بولنور هر نجی عصرده

یازلمشلر آز بولسه ده ایکنجی اوچونجی عصرلر وآندن صونکره یازلمشلر پك چوق بولنور . بوندن ماعدا حفاظ قرآنی حفظ ایتمش آدملر رسول الله زماننده دخی کثرتله اولنمشدر بعده هر عصرده حافظلر چوغالمشدر منقطع اولدیغی هیچ بر زمان یوقدر . بوکون بر حافظ جمعیتی کشاد ایتمك لازم کلورسه هر مملکتدن بر حافظ دعوت اولنورسه، عربستان، هندستان، افغانستان، ترکستان تاتارستان، چین، مملکتلرندن حفاظ کلور فقط هیچ برنده بر حرف زائد ویا ناقص اولمق احتمالی یوقدر . قرآن کریمك بو صورتله محافظه اولنمه‌سی بعینه معجزه‌در . بونلری موازنه ایتمك ایچون انصاف لازمدر باشقه هیچ بر شی لازم دکلدر .

غریبی شوراسی‌درکه : بر کلمه عرب لسانی بلماز اون ایکی یاشنده صارت بالاسی قزاق بالاسی تاتار بالاسی قطای بالاسی حفظ ایدر، هیچ معناسنی انکلامز متمادیا اوقور هیچ ملال کلمز بقماز. دخی غریبی شوراسی‌درکه : اللی آلتمش یاشنده قارتلر حفظ ایدرلر، همیشه بر کلمه‌سنی اکلامق شرطیله بعده هیچ اونوتماز. دنیاده نه قدر بلیغ اشعار وابیات وار، مادامکه اجنبی لساننده‌در، نه قدر بلیغ اولسه‌ده آنکلاشلمادقدن صوکره حفظ اولنه‌مز. انکلامدیغی بر لسانی حفظ ایده‌جك اولورسه دخی دوغری قاعده‌یه موافق صورتده اوقومق تصور خارجنده‌در . برده قرآنی هر ملت اوز لحونی ایله اوقور، بری آخره هیچ اوخشاماز فقط تجوید قاعده‌سینه دخی موافق اولور . منثور بر کتاب اولدیغی حالده، انواع تغنیانه تابع اولور.

اولاد عجم ایچون : نظم قرآنده، فصاحت قرآنده، معجزه‌لك آرامق اخص الخواص ایچون اولمازسه، هر کشی ایچون دکلدر. اما قرآنده هرکشی نك عقلی ادراك ایده‌جك قدر معجزه‌لرده آز دکلدر .

دنیـــــاده قرآن قدر صدورنا ســـــده محفوظ بر کتاب اوله‌مز (ولقد یسرنا القرآن للذکر فهل من مدکر) بو آیت کریمه دخی شهادت ایدر، بورادهمن طرف الله تسهیلات وار عقل دخی بونی تصدیق ایدر. بزم شو قدر بر مختصر ملاحظه‌مزدن، اصحاب فکر پك بیوك نتیجه‌لر استخراج ایده بیله‌جکی شبهه‌دن عاریدر. شمدی مقصود و مطلبه مراجعت ایده‌جك اولورساق هر مسلمان بو ملاحظه‌لری بر نظر اعتباردن کچروب انصافه کلورسه، دیه بیلورکه: یا اهل شیعه! و یا اهل سنی! سزنك آراکزده تقسیم اولنمامش نه واردر؟ بلکه دیرکه: یا بز هر ایکی‌مز بو قدر بر یقین قردش ایمیشز، اصلمز بر نسلمز بر، دینمز بر کتابمز بر، پیغمبرمز بر، بزنه‌دن بویله آیروم اولورز.

آرادن عصرلر کیچدی، ملیونلر ایله علما اکابر کلدی کیتدی، بویله بر سؤال وارد اولمق احتمالنی سویلاین و یازان آدم دها کلمدی. فقط هر ایکی طرفنك آدملرینه صورورسه‌نکز: الحمد لله مسلمانم نه سنی و نه شیعه سوزی و غیر یالکز الحمد لله مسلمانم. باشقه سوز یوقدر. باشقه سوز لازم هم دکلدر.

کلنکز بر انصاف ایله اوز حالمزه بقالم، جمله‌مز اهل قرآن و اهل قبله اولدیغمزی بر ملاحظه ایده‌لم، بزم کیچمش علمالرمز، کیچمش مصنفلرمز اختلاف ایلدیسه او اختلاف اولنمش مسئله‌لره بقالم: اکر تفضیل شیخین مسئله‌سی ایسه، بو آدملرنك وفاتنه بنك اوچ یوز ییل اولدی، هر نه عمل ایله مشغلردر الله جمله‌سندن راضی اولسون، جمله‌سی یخشی آدملر. اما قنغسی بن نه بیله‌یم سن نه بیلورسون بو آدمنك الله حضورنده اولان حالنی کیم افضل؟ بیلور. بورادهبزم حصه‌مزه دوشن: رضوان الله تعالی عنهم اجمعین. باشقه بر سوز دیمکه حقمز یوقدر. باشقه نه قدر اختلاف اولنمش مسئله وار ایسه،

بزدن مقدم، شو اختلاف ایدن علمالرمز دیمشلرکه: بونزاع لفظیدر. بن بیلمیورم، نزاع لفظی نه در؟ اکر بزم عقلمز ادراك ایلدیکی کبی: نزاع لفظی ـ سوز یاریشدرمق دن عبارت ایسه، بس کافیدر. بر میناك ییل سوز یاریشدردق بز بو کونه قدر، آرامزده نه کبی اختلاف اولدیغنیده بلمایمز، فقط بر وسوسه و شیطانلر کیرمش، برمز آخره: شیعه، سنی دیه‌رك عتاب ایدرز. اما حقیقت نه‌در، خبرمز یوق. اوچ بشیوز سنه مقدم؛ بلکه آز دها اول، سلاطین آل عثمان ایله شاهان عجمستان، بزلری تفریق ایده‌رك، بزم حماقتمزدن استفاده ایله مشلر. اما بز شمدی یکرمنجی عصرده بولنهورز، اورتالق نور عرفان ایله تنویر اولندی، عالم مطبوعات، بزم هر مشکلاتمزی حل ایتمك ایچون حاضردر. بو کون بریمز آخرنك حالنه مطلع اولمق ایچون هیچ مانع یوقدر، هر کون هر ساعت مملکت خلقی مغرب دن مشرقه خبردار اولمق ممکن، بز بویله بر زمانده دخی، یکدیکرمزدن بی خبر اولساق، صوکره حالمزنه اولور پس کافیدر قردشلر بو تجاهل و تغافلدن؛ بزده عالم انسانیته آیاق باصالم. بن الحمد لله بر مسلمانم! بنم دینم اسلام دینیدر! بر الله بزم خالقمز و معبودمزدر! حضرت محمد صلی الله علیه وسلم برم پیغمبرمزدر! قرآن کلام الله تعالی بزم کتابمزدر! آمنا وصدقنا. بن الحمد لله مسلمانم. پس کافیدر، قورتاردی کیتدی، باشقه هیچ بر شی لازم دکلدر. بزلردن هیچ بریمز مکلف دکلمز، باشقه سینك اعمالندن حساب ویرمکه، یکدیکرمزنك اعمالنی تفتیش ایتمك بزم وظیفه مز ده‌کلدر. اکر مسائل دینیه مزده اختـــلاف وار ایسه، علما اجتماع ایلسونلر، اورتایه قویسونلر مذاکره ایتسونلر، مشـــکلاتی حل ایلسونلر. بونك ایچون یکدیکرمزی تکفیر ایتمك، بریمز آخره عداوت دوشمانلق صاقلامق، هیچ انسانیت دکلدر. بن مجتهد دکلم، عالم دکلم، فقط الحمد لله بر مسلمانم، هر

نه که مسئله‌ء مختلفه وار ایسه‌ علماء اسلام باقار مذاکره ایدرلر . مشکلاتی اولورسه حل ایدر میدانه قویار . فقط شول قدر بزم فکرمزه کلورکه: الله تعالی بزلری قران کریمده قرندش ایله‌مشدر، هر مؤمن بری آخره قرنداشدر، الله تعالی بزم قلبلرمزی تألیف ایتمشدر :(لو انفقت ما فی الارض جمیعا ما الفت بین قلوبهم ولکن الله الف بینهم .) پس یقیندر ، بزم بورا کلرمز کیرالك بر اولسه‌ون . حضرت پیغمبر دیرکه :(المؤمن کالبنیان یشد بعضه بعضا) مؤمنلر بر بنا کبی‌در. بری آخره صارلمش یاپشمشدر. الله تعالی قرآنده دخی مؤمنلری مدح ایدیکی زمان (کانهم بنیان مرصوص) تعبیرایلمشدر. (ید الله مع الجماعة) بیلورسزکه، هر زمان قوت برلکده ومحبت ده‌در . مؤمنلرنك بوراکلری بر کیرالك اولسون . جزئی مسئله‌لرده اولان اختلافلردن ایچون بو درجه‌ده عداوت‌ حماقت دکلده نه‌در ؟ بو کون کره‌ء ارض‌ده هر نه طرفه باقارسانی‌ عموم مسلمانلرده تنزل دن باشقه بر شی کورامز: هندستانده ایللی میلیون مسلمان، چین‌ده ایللی میلیون مسلمان‌ روسیه‌ده اوتوز میلیون مسلمان، ترکیه‌ده اون الطی میلیون مسلمان‌ عجمستانده اون ایکی ملیون مسلمان‌ افغانستانده‌ بلوچستانده‌ خوللاندیه‌ده‌ افریقاده عربستانده مجموعی کره‌ء ارض‌ده اوچیوز میلیون مسلمان‌ کافه‌سی صونك درجه‌ده جهالت ایله مبتلا اولمشلر‌ کافه‌سی اسارتی اختیار ایتمشلر. نه‌ایچون بویله اولمشلر ؟ نه ایچون بو حاله کلمشلر ؟بونلری بو کون بر انصاف ایله موازنه ایتمك لازم‌ فکر و ملاحظه ایتمك لازم . خصوصا بو صونك ایکی یوز سنه‌نی فکر ایدرسك‌ عقللری حیرتده قالور. هله بو کچمش اون طوقزنچی عصرنك اوّللرنده، مسلمانلر اوقدر عطالت ایله مبتلا اولمشلار‌ آسیا قطعه سنده اولان خانلر‌ اوزاوزلرندن، تدریجی‌ توز کبی ایریمشلرهیچ بر طرفده جزئی بر حرکت حیات کورلمامش. منبع اسلام اولان ارض

حجازی دخی ملاحظه ایدرسك بتون بتون جهالت استیلا ایتمش حتی نفس مکه ومدینه شهرلرنده تعلیمات ابتدائیه نك اهمیتی قالمایوب امی لك تعمم ایتمش، دکل عوام اولادی حتی اخص الخواص اولان امامار اولادی آراسنده دخی امی لك شایع اولمش دکل یالکز ارض حجازده عموم ترکیه‌ده مساجد و مدارس خدمتلری آتادن بالایه میراث اوله‌رق انتقال ایدر آتاسی امامدر اوغلی امام اوله‌جق (بزم روسیه‌ده مخدوملر کبی) شول سبب دن حجازده و ترکیه مملکتی نك هر طرفنده: امی امامار امی مدرسلریده چوقدر.

علما مسلکنده اولانلرده انواع سفسطه و مغالطه‌لرنی فلسفه ظن ایتمشلر بو مغالطه‌لرنك نتیجه‌ٔ سیئه‌سنی حس ایدنلرده بعض وقت ظهور ایتمشلر ومنعنه چاره دخی آرامشلر فقط بوآدملر بومغالطه‌لرنك منعی ایچون اتخاذ ایلدیکلری تدبیرده خطا ایتمشلردر: تحصیل منطق حرام تعلیم کلام حرام فلان فن تحصیلی حرام دیمشلر مقصدلری اصل فنلری تحریم اولمیوب بلکه فن ظنیله تحصیلنه عمر اسراف اولنان مغالطات تعلیمنی تحریم اوله‌جغی جزئی بر تأمل ایله ظاهر اولور ما شا الله! شریعت اسلامیه و تعلمات قرآنیه‌ـ دن خبری اولانلر هیچ بر وقت علوم وفنونی تحریم ایده‌مزلر. هر نه قدر بعض مستشرق‌لر: اسلامیت معارفه مانعدر دیمشلر ایسه‌ده بو اهل انصاف سوزی اولمیوب اسلامیته بهتان و افترادر. تواریخ اسلامدن خبری اولان آدملر هیچ بر وقت مسلمانلرده اولان عطالتی اسلامیته اسناد ایتمزلر. اندلس آثار عتیقه‌سی (الحمرا) سرایلری بغداد رصد خانه‌لری سلاطین آل عثمان طرفندن وقتیله اعمار اولنمش مساجد ومدارس الی یومنا هذا لسان حال ایله مسلمانلرنك معارفه خدمت ایلدکنه شهادت ایدر. بزم مسلمانلرنك عطالتنی اقرار ایله برابر اسلامیتی تبرئه ایتملك بورجمزدر.

آتی هر زمان آق اولور. بز بو مقامده شورالرنی ده اخطار ایده‌رز: بو صوڭ یوز سنه ظرفنده ویا خود دخی مقدم اسلامیتده قوهٔ مادیه نه قدر تنزل ایدرسه ایتسون قوهٔ معنویه اولدیغنی مسلمانلر بلمامش ایسه‌لرده آوروپا حکومتلری عین الیقین مشاهده ایتمشلردر. اشته شو قوهٔ معنویه دن احتراز ایچون بوندن ایکی یوز سنه مقدم عالم سیاسیانده (مسئلهٔ شرقیه) عنوانیله بر مادهٔ غیر معینه میدانه وضع اولنمشدر. الی یومنا هذا بو مسئله آوروپا سیاسیونی نظرنده اوقدر مدهش بر مسئله درکه: ارباب قلم بو مسئله نڭ توصیف وتعبیرنده عاجز قالمشلردر. بعضا پان اسلامیزم بعضا عرق اصفر وبعضا (مسئلهٔ شرقیه) تعبیریله خصوصی رساله وکتابلر یازوب بتون عالم مدنیتڭ ذهن وافکارنی اشغال ایدرلر. پادشاه‌لر بری آخرله ملاقات ایلدکلری زمان بو مسئله دن بحث ایدرلر قوهٔ معنویهٔ اسلامیه دهشتنی کوز اوکنه کتوررلر سیاسیون بو مسئله دن بحث ایدرلر محررلر بو مسئله‌نی یازارلر. حتی آنکلیه ده بوندن سکسان طوقسان سنه مقدم بو مسئلهٔ مدهشه‌یه مقابل حرکت ایتمك مقصدینه مبنی میسیونیر جمعیتی کشاد اولنمشدر. الحمد لله بزم مسلمانلرنڭ بو مسئله دن هیچ خبرلری یوقدر و خبرلری بوندن صوڭره دخی اولمایه‌جقدر. وباشقه پادشاهلقلرده دخی بو مسئلهٔ شرقیه‌نڭ یعنی اسلامیتده اولان قوهٔ معنویه‌نڭ مقابلنه تدابیر مهمه دائما فکر وملاحظه اولنمشدر. بوکون محافل سیاسیه‌یی دائما اشغال ایدن: ماکیدونیه مسئله‌سی ارمنی مسئله‌سی مصر مسئله‌سی بوسنه هرسك مسئله‌سی خلافت سلطانیه مسئله‌سی همه او مسئلهٔ مدهشهٔ شرقیه دن‌بندر. بو مسئله‌لر آوروپالی‌لرنڭ ذهن‌لرنی نه قدر اشغال ایدرسه ایتسون بزم مسلمانلر الحمد لله بوکبی اوهام و خیاله قولاق ویرمزلر. ذاتا اسلامیت نه مسلمانلرنڭ اجتهاد و غیرتنه باقدی و نه ده آوروپالی‌لرنڭ تدابیر

مما نعت کارانه سینه باقدی بلکه صاغه صوله باقمایوب اوز اوزلدن سنه‌دن سنه تقدم ایتمکده دوام ایدییور.

بو صونك يوز سنه‌يه قدر ایلدسندن تکرار نظر ایدهجك اولورساق، اسلامیت افریقه‌ده فرسخ فرسخ یول آلدی. آوروپاده هیچ بر مسلمان اولمیان شهرلره آیاق باصدی حتی یالکز روسیه اولکه سینه نظر ایدهجك اولورساق الطی ملیون صحرا قزاقلری ایچنده طامر صالدی ژولغه کاما اورال بویلارنده فرق منك کرشین بردن مسلمان بولوب قالدی. بزم ایچون بو کبی نقطه‌لرده عطف نظر ایتمك دائما منفعتدن خالی دکلدر. هم اسلامیتده بوکبی بر قوه٭ معنویه وجودی جزئی بر ملاحظه اولنورسه هر اهل بصیرته کفایه ایدر بونی اثبات ایتمك ایچون هیچ بر دلیله حاجت یوقدر. تدبیر صائب هر اورده بیوك خدمت ایدر نه کبی مسئله‌ده اولورسه اولسون و نه کبی مطلبده اولورسه اولسون مقصود و مطلوب اولان مرکزه وصول ایچون تدبیر عین لازمدر. انسان تدبیرده قصور ایدهرسه مطلبه وصول آغرلاشه‌چغی معلومدر. فقط بعضا تصادفی و یاسوق قدرله تدبیر ناقص ایله‌ده دوغری نتیجه حاصل اولور بوده انکار اولنه‌مز بونك ایله برابر هر اورده اسبابه تشبث قطعیا واجبدر نتاك حضرت فخر الکائنات علیه افضل الصلوات محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم: خندقلر قازدی محاربه‌لرده حاضر اولدی مبارك دیشلری قرلدی اصحاب ایله استشاره‌لر ایتدی؛ هرطرفه والی و امیرلر کوندردی وسادر وسائره نه قدر اسباب لازمه وار ایسه جمله‌سینه تشبث ایلدی بعده خلفا٭ راشدین و امراء المؤمنین کافه‌سی رسول الله صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك اسوه٭ حسنه‌لرینی تعقیب ایتمشلردر. بث بزلره دخی لازم و فرضدر فیما بعد اسلامیتك دوام وبقاسی ایچون ملت اسلامیه‌نك ترقی‌سنه خدمت ایتمك و اسباب ترقی‌یه تشبث ایلمك.

بوندن مقدم دخی ذکر ایلدکمز کبی اسلامیتك حالنه کسب اطلاع ایتمك ایچون تواریخ اسلامه نظر ایتمك لازمدر. اکر بز تواریخ اسلامه اعتبار ایله نظر ایدرسك کورورمزکه: اسلامیتنك شرقا وغربا میدان توتدیغی زمان مسلمانلرنك علم ومعارفه خدمت ایلدکلری زمان در خلفاء اسلامنك قرآن ایله عمل ایدرك عدالتی اوزلرینه رهبر ایلدکلری زماندر. اسلامیتك تدنی ایلدیکی زمانلره دخی نظر ایدرسك مشاهده ایدرزکه مسلمانلرنك (یارب ان قومی اتخذوا هذا القرآن مهجورا) آیت کریمه سینه مصداق اولوب نفاق و شقاق ایله مبتلا اولدقلری زماندر جهالته مغرور اولدقلری زماندر هیچ باشقه دکلدر. فیما بعد بزم ایچون لازم اولان تدبیر دخی علم ومعارفه تمسکدن باشقه هیچ بر شی اولمایه جغی مقرردر. مسلمانلرنك استقبالی آنجق علم وقرآنه تمسك ایله تأمین اولنور. اشته بزه لازم اولان: بوندن صوکره وقت کیچرمیوب علم ومعارف اسبابنه التزام ایدوب، مکتب ومدرسه لرمزك اوز مطلوبمزه موافق صورتده اداره سینه سعی و غیرت ایتمکدر. بوخصوص اهمال ایتمك قطعیا جائز دکلدر. استقبال ملت خصوصنده اولا تدابیر مهمه نی عوامه افاده ایتمك پك آغر مسئله در بو وظیفه یی هر کیم در عهده ایده جك اولورسه ادا ایتمکدن عاجز اولاجغی آشکاره در. فقط بو بابده اسهل طریق طلبه نك همتی در طلبه همت ایدرسه غایت قولایلق ایله اوله بیلور. بز بو بابده نه کبی تدبیرلر لازم اولاجغنی دخی یازمق فکرنده یز اما شیمدیلك او جهتی سکوت ایدوب بوراده اسلامیتنك استقبالنه جزئی بر نظر ایده جکز.

اسلامیتنك احوال حاضره سنه ظاهری بر نظر اولنورسه حقیقی استقبالندن هیچ بر شی امید اولنه مز. فقط عریض عمیق ملاحظه اولنه رق اطرافلیجه موازنه اولنه رق اعتبار ایله نظر اولنورسه البته هر اهل بصیرت

دیرکه: اسلامیتنك استقبالی پارلاق وشان شرفی دخی استقبالده‌در. بونکا شهادت و دلالت ایدر احوال دن بریده: اوروپا عالمنده حقایق اسلامیه دن بحث ایدن اثرنك چوغالماسیدر شیمدی بو صونك سنه‌لرده اوروپا آکادیمیه‌لرندن اکمال تحصیل ایدوب، صوکره السنهٔ شرقیه ایله اشتغال ایدنلر چوغالدقچه حقایق اسلامیه میدان توته‌جغی شبهه‌دن عاریدر. حصوصا بو صونك سنه‌لرده یازلمش آثار حقیقت بتون جهانی استیلا ایده‌چکدر.

اسلامیتنك یگانه مروّجی انکلیزلرنك ارض مصری استیلا ایتمه‌لریدر. مصرده اولان حریت مطبوعات بتون اسلامیت منفعتنه‌خادمدر. امریقه‌لیلر طرفندن بیروتده‌کشاد اولنمش (کلیه) دار الفنون مکتبی‌نك استقبال اسلامه خدمت ایده‌جکنی مکتب مذکورده یتشمش (غیورغی) زیدان جنابلری‌نك (التمدن الاسلامی) نام اثری مکمل صورتده تصدیق ایدر. غریبی شو راسیدرکه: عثمانلی حکومتی‌نك کوره‌جکی خدمتی امریقه‌لیلر کوریپورلر، دها دوغریسی اسلاملرنك وظیفه‌سنی خرستیانلر ادا ایدیپورلر بوندن دها بیوك مشاهده اولەمز بن اوز طرفمدن دیه بیلورمکه بو بر قوهٔ معنویه درکه: انکاری قابل دکلدر. فقط نظره‌مزنك ابتداسنده دخی دیدکمز کبی بندەده اولان عناد فطری کورور کوزلری اعما ایدر ایشتمور قولاقلری صاغر ایدر.

فقط کیچه نه قدر اوزون اولسه دخی بر کون تانك آتاجغی معلومدر. حقیقت نه قدر ستر اولنورسه‌ده بر کون میدانه چیقه‌چغی شبهه سزدر. (لیظهره علی الدین کله) مطلقا میدان توتارعن قریب مشاهده ایده‌رز.